

TIESU PRAKSE

VID ZAUDĒ MUITAS LIETU

ELZA VULFA, ZAB "SORAINEN"

Šī gada sākumā, 16.01.2018., Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments pieņēma teju vai skandalozu spriedumu muitas tiesībās. Tiesa spriedumā lietā Nr.SKA-4/2018 atcēla Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu, ar kuru Latvijas sabiedrībai uzrēķināts papildu muitas nodoklis un ar to saistīti maksājumi. Paredzams, ka šis spriedums ieviesīs izmaiņas Valsts ieņēmumu dienesta praksē, kurā līdz šim ierasts diezgan formāli "atrakstīties" par neiespējamību pie-mērot kādu no muitas vērtības noteikšanas metodēm.

LIETAS BŪTĪBA

SIA "LS Customs Services" (Sabiedrība) 2011.gada jūnijā tranzīta procedūras ietvaros uz Krievijas Federāciju, šķērsojot Eiropas Savienības (ES) teritoriju, transportēja Ķīnas iz-celsmes preces (bērnu divriteņus un to daļas). Sabiedrība Latvijas muitas kontroles punktā ie-sniedza muitas tranzīta deklarāciju, tomēr vēlāk pierādījumus par tranzīta procedūras pabeigšanu neiesniedza, līdz ar to nenoslēdzot tranzīta pro-cedūru.

2011.gada septembrī Valsts ieņēmumu die-nests (VID) aprēķināja preču muitas vērtību un noteica Sabiedrībai veikt valsts budžetā papildu maksājumus: muitas nodokli, antidempinga mak-sājumus un pievienotās vērtības nodokli, kopējai summai veidojot 21 464,83 Ls (30 541,70 EUR).

VID muitas vērtību noteica, izmantojot priori-tāri pēdējo vērtēšanas metodi, kas noteikta Eiropas Savienības Padomes Regulas Nr.2913/92 par Ko-pienas Muitas kodeksa izveidi (Muitas kodekss), kura bija spēkā līdz 01.05.2016., 31.pantā. Jāno-rāda, ka 6. jeb prioritāri pēdējā muitas vērtības no-teikšanas metode ir netiešāka metode, ko muitas amatpersonas pamato ar muitas rīcībā esošiem iek-šējiem, vispārīgiem datiem. Lai iegūtu precīzāko muitas vērtību, kas vistiešāk atbilst konkrētajām precēm, prioritāri jāizvēlas kāda no Muitas kodek-sa 29. un 30.pantā paredzētajām metodēm.

Tādējādi lietā radās strīds, vai VID šajā ga-dījumā nelegāli no muitas uzraudzības izņemta-jām precēm ir piemērojis pareizu preču muitas vērtības noteikšanas metodi.

VID LĒMUMS

Muitas kodeksā paredzētas 6 metodes preču muitas vērtības noteikšanai, un tās ir jāpiemēro secīgi. Līdz ar to Muitas kodeksa 31.pantā noteikto vērtēšanas metodi nedrīkst piemē-rot, ja nav argumentēti noraidītas pirmās 5 metodes.

Prioritārā vērtēšanas metode saskārā ar Muitas kodek-sa 29.pantu ir darījuma vērtības metode jeb rēķinā norādītā

preču vērtība. Šo metodi drīkst piemērot tikai tad, ja pirms preču izlaišanas brīvā apgrozībā ES ir noticis preču pārdo-šanas darījums vai tās ieved tulītejai pārdošanai ES. Ņemot vērā, ka tranzīta procedūras ietvaros Sabiedrība preces pār-vietoja no Ķīnas uz Krieviju, tās nebija paredzēts pārdot ES, līdz ar to konkrētajā situācijā nevarēja piemērot šo metodi.

VID pārvietotajām precēm piemēroja Muitas kodek-sa 31.pantā noteikto vērtēšanas metodi, lēmumā tikai ar

TIESU PRAKSE

„Pamatojuma trūkums ir būtisks pārkāpums administratīvā akta sagatavošanā un iemesls administratīvā akta apstrīdēšanai vai labošanai

1 teikumu norādot: tā kā lietas izskatīšanas laikā VID Muitas pārvaldes rīcībā nebija informācijas, lai izmantojutu Muitas kodeksa 30.panta 2.punkta a)–d) apakšpunktus norādītās vērtēšanas metodes, preci vērtēja atbilstoši VID pieejamajiem datiem jeb saskaņā ar 31.pantā noteikto metodi. Vienlaikus VID lēmumā nenorādīja, ar kādiem datiem un no kādas datubāzes tas pamatoja muitas vērtības aprēķinu par Sabiedrības pārvietotajām precēm.

AT ARGUMENTI

Izvērtējot VID lēmumu un apelācijas instances tiesā sniegtos argumentus, Latvijas Republikas Augstākā tiesa (AT) uzskatīja, ka VID lēmums nav pietiekami pamatots un tā būtisko trūkumu novēršana administratīvās lietas izskatīšanas gaitā nav pieļaujama. AT norādīja, ka pamatojuma neietveršana VID lēmumā Sabiedrībai liezda to pilnvērtīgi izprast un piedalīties tā apstrīdēšanas procesā.

Tāpat VID tikai pieteikuma paskaidrojumos norādīja, ka izmantoja Centrālās muitas informācijas sistēmas datu bāzē pieejamo informāciju par līdzīgu preču

darījumu vērtību, tomēr nesniedza AT pierādījumus par datu bāzes iegūto informāciju, lai AT un Sabiedrība varētu pārliecināties, ka VID ir izmantojis attiecīgajai metodei atbilstošu informāciju. Tā kā VID konkrētus izmantotos datus un datubāzi lēmumā nenorādīja, ne Sabiedrībai, ne AT faktiski nebija iespējams pārbaudīt, vai tieši šāda informācija administratīvajā aktā ir jēmata vērā. Pamatojuma trūkums ir būtisks pārkāpums administratīvā akta sagatavošanā un iemesls administratīvā akta apstrīdēšanai vai labošanai.

EST SPRIEDUMS

Aplūkotos secinājumus AT izdarīja, pamatojoties uz Eiropas Savienības Tiesas (EST) 09.11.2017. spriedumu lietā Nr.C-46/16 (VID pret SIA “LS Customs Services”), kurā EST sniedza atbildes AT jautājumiem:

- vai muitas vērtības metodes jāpiemēro secīgi, t.i., vai muitas dienestam ir pienākums administratīvajā aktā argumentēt, kāpēc konkrētajos apstākļos nav izmantojamas Muitas kodeksa 29. un 30.pantā noteiktās

TIESU PRAKSE

- preču muitas vērtības noteikšanas metodes, lai izdarītu secinājumu par 31.pantā minētās metodes piemērotību;
- vai muitas iestādei jau lēnumā ir jāietver izsmēlošs pamatojums, kas veido ES pieejamo informāciju Muitas kodeksa 31.panta izpratnē, vai arī to var pierādīt vēlāk, tiesvedības laikā iesniedzot plašākus pierādījumus;
- ja muitas iestāžu rīcībā nav nepieciešamās informācijas, lai piemērotu Muitas kodeksa 30.pantā noteikto metodi, vai muitas iestādēm ir pienākums iegūt to no ražotāja?

EST spriedumā lietā Nr.C-46/16 norādīja, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru muitas vērtības noteikšanas metodes savstarpēji atrodas pakātotības attiecībās. Tikai tad, ja muitas vērtību nevar noteikt, piemērojot konkrētu metodi, ir jāņem vērā metode, kas šo tiesību normu ieviestajā kārtībā secīgi seko iepriekšējai.

Muitas iestādēm lēnumā, ar kuru tās nosaka maksājamā ievēdmuitas nodokļa apmēru, ir pienākums norādīt iemeslus, kādēļ tās noraidījušas Muitas kodeksa 29. un 30.pantā paredzētās muitas vērtības noteikšanas metodes, pirms tās nolēmušas piemērot 31.pantā paredzēto metodi.

Atbildot uz jautājumu par informācijas iegūšanu no ražotājiem, EST norādīja: lai gan ES normatīvajos aktos muitas amatpersonām nav noteikts pienākums vērsties pie ražotāja, muitas dienestiem ir jānovērtē, vai vēršanās pie attiecīgo preču ražotāja ļaus iegūt precīzāku informāciju, kas palīdzēs korektāk aprēķināt preču muitas vērtību. Protī, VID lēnumā būtu jānorāda, ka tas izvērtējis iespēju vērsties pie preču ražotāja un, iespējams, ar faktiski vērsies pie ražotāja, lai iegūtu informāciju par precēm, nevis (kā tas praksē notika līdz šim) formāli "jāatrakstās", ka kāda no prioritārajām vērtēšanas metodēm nav piemērojama, jo VID nav attiecīgās informācijas.

Muitas iestādēm ir pienākums norādīt informāciju, uz kurās pamata ir aprēķināta attiecīgo preču muitas vērtība, lai ieinteresētā persona varētu novērtēt šī lēnuma pamatošību. Muitas kodeksa 6.panta 3.punktā un 221.panta 1.punktā paredzēts pienākums norādīt pamatojumu, ja muitas iestādes pienem rakstiskus lēnumus, kas to adresātiem rada nelabvēlīgas sekas. Muitas

iestādēm pamatojums jāizklāsta gan tādēļ, lai lēnuma adresāts varētu aizstāvēt savas tiesības un, pilnībā apzinoties lietas apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi to pārsūdzēt, gan arī tādēļ, lai ļautu tiesai veikt šī lēnuma tiesiskuma pārbaudi.

SECINĀJUMI

Pamatojoties uz 1. un 2.instances spriedumos iekļautajām atziņām un EST viedokli, AT nolēma Sabiedrības pieteikumu apmierināt un atzina, ka VID lēmums atceļams butiskas informācijas par muitas vērtības metodes izvēles pamatojumu trūkuma dēļ.

Muitas iestādēm lēnumā, ar kuru tās nosaka maksājamā ievēdmuitas nodokļa apmēru, ir pienākums norādīt iemeslus, kādēļ tās ir noraidījušas metodes, kas pakātotā kārtībā ietvertas Muitas kodeksā pirms izvēlētās metodes (lai gan Muitas kodekss vairs nav spēkā, no 01.05.2016. piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr.952/2013, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu, jeb Savienības Muitas kodekss, kura 70.-74.pantā un īstenošanas regulā līdzīgi noteiktas 6 piemējamās muitas vērtības noteikšanas metodes). Šāds VID pamatojuma trūkums un nevēlēšanās sadarboties ar nodokļu maksātāju, lai iegūtu ziņas par preču vērtību, un neizsekojamu aprēķinu veikšana ir pamats muitas iestāžu lēnuma atcelšanai, jo tas principā liez nodokļu maksātājam iespēju piedalīties taisnīga lēnuma piemērošanā.

Turklāt AT 16.01.2018. spriedumā lietā Nr.SKA-4/2018 norādīja, ka šāda VID prakse, vispār ne sniedzot saprotamu muitas vērtības noteikšanas metodes un aprēķina pamatojumu, var būt iemesls nodokļu maksātāja resursu (un ne mazāk svarīgi – arī valsts budžeta resursu) nelietderīgai tērēšanai. Protī, var būt situācijas, kad tiesas process kalpo tikai tam, lai nodokļu maksātājs beidzot iegūtu informāciju un pārliecinātos par preču muitas vērtības noteikšanas principiem pat tad, kad VID muitas vērtību nosaka pareizi.

Diemželē jāsecina, ka dažkārt VID vērtības noteikšanai nolemj izmantot ērtāk piemērojamo metodi.

Jānorāda, ka Sabiedrība parādīlī šīs lietas izspriešanai bija iesaistīta teju identiskas lietas (Administratīvā lieta Nr.A420681211) izspriešanā par tādu pašu preču muitas vērtības noteikšanu, kur VID identiski piemērojis Muitas kodeksa 31.panta metodi, nepamatot prioritāro metožu noraidīšanas iemeslus. 2.instances spriedums šajā tiesvedībā atstāts negrozīts, proti, pieteikums apmierināts daļēji, paredzot Sabiedrībai maksāt Ķīnas-Krievijas rēķinā norādīto summu, bet atceļot VID papildus aprēķināto vērtību (joprojām norādot VID lēnuma nepamatotību).

„ Dažkārt VID vērtības noteikšanai nolemj izmantot ērtāk piemērojamo metodi